

елементом правової системи ЄС є держави-учасниці, правосуб'єктність яких вбачається більш вузькою, ніж учасниць інших міждержавних організацій, оскільки об'єднання має чітко виражені риси наддержавності.

Як інтеграційна структура ЄС вбачається змодельованою специфічну правову систему, через яку і з допомогою якої формується єдиний європейський правовий простір як основа для формування усіх інших регіональних просторів – економічного, соціального, інформаційного тощо. Саме правова система ЄС стає складною юридичною конструкцією у порівнянні з усіма іншими правовими системами, існуючими на континенті. Адже в ній відбувається постійний процес узгодження та взаємодії двох протилежних явищ – наднаціональної кооперації й інтеграції європейських країн та міждержавного співробітництва.

Таким чином, ЄС, з одного боку, є міжнародною організацією, а з, іншого, наддержавною структурою, яка переймає на себе певні управлінські функції держав-членів. Законодавство ж ЄС, зокрема, таке джерело права ЄС як директиви останнього, є актами прямої дії для країн-учасниць. Щодо інституцій ЄС то усі вони, фактично, виконують функції наддержавних органів.

В умовах глобалізації, зростаючої жорсткої конкуренції на світовому ринку, економічних, демографічних, екологічних криз, поглиблення небезпечних для суспільства явищ, зокрема, таких, як міжнародний тероризм, небезпечна для людського генофонду наркоманія та інфекційні хвороби, масові психози, піратство, рабство тощо, роль ЄС на континенті посилюється і останнє розвивається з кожним роком на все більш якісному рівні.

Постійний динамічний розвиток Європейського Союзу не може не впливати на розвиток та модифікацію його правової системи, а отже і на якість та прогресивний розвиток самої інтеграційної структури. Адже розвиток самого інтеграційного утворення, формування єдиного політичного, економічного та інших просторів та систем ЄС може відбуватися виключно на правовій основі. Отже все це впливає на динаміку розвитку правової системи ЄС, на її якість, а також визначає її особливості.

Одні автори вважають, що право Європейського Союзу – це сукупність юридичних норм, які створені його інститутами, другі – що право Євросоюзу є міжнародним правом, треті – таким, що має комплексний характер, тобто не може бути відокремленим від загального міжнародного права і водночас, певна його частина є формою координації, зближення та уніфікації внутрішнього права держав-учасниць, четверті – розглядають як регіональне право.

Вважаємо, що право ЄС носить комплексний характер, але одночасно залишається регіональним міжнародним правом. Звідси можемо запропонувати його визначення «*як комплексного права регіональної міжнародної інтеграційної структури конфедеративного типу*».

Список використаних джерел:

1. Договор о европейском Союзе» // Действующее международное право: сборник документов. – Т.3. – М, 1997.
- 2.Беляев С. А. Европейское правовое пространство: обзор западноевропейских концепций / С. А. Беляев // Правоведение. – 2000. – № 6. – С.10 – 19.
3. Браво Л. Ф. Применение международного права в правовом порядке европейских стран / Л. Ф. Браво // Российский ежегодник международного права. – 2005. – 156 с.
4. Основы права Европейского Союза: учебное пособие / Под ред. Кашкина С. Ю. – М. : Белые альвы, 1997. – 368 с.

* *Макар Володимир Романович – здобувач Інституту законодавства Верховної Ради України.*

УДК 341

Юлія Мовчан *

ЄВРОПЕЙСЬКІ РЕГІОНАЛЬНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК НОВИЙ ВИМІР МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У статті розглянуто ключові аспекти міжнародної регіональної інтеграції в Європі та визначено її місце в системі міжнародного співробітництва.

Ключові слова: європейська інтеграція, міжнародна інтеграція, європейський правовий простір, міжнародне співробітництво.

Мовчан Ю. В. Европейские региональные интеграционные процессы как новое измерение международного сотрудничества.

В статье рассмотрены ключевые аспекты международной региональной интеграции в Европе и определено ее место в системе международного сотрудничества.

Ключевые слова: европейская интеграция, международная интеграция, европейское правовое пространство, международное сотрудничество.

Movchan Yu. V. European Regional Integration Processes as a New Dimension of the International Cooperation.

The article deals with key aspects of the international regional integration in Europe. The author defines the place of the European regional integration in the system of the international cooperation.

Keywords: European integration, international integration, European legal area, international cooperation.

Якісні зміни, що відбуваються останніми роками на міжнародній арені, позначаються терміном «глобалізація». І. Лукашук зазначає, що глобалізація найчастіше розглядається як «процес, у ході якого велика частина соціальної активності набуває світового характеру, як визначальний історичний феномен нашого часу, що змінює характер і результати діяльності суспільства» [4, с. 12].

Інтенсифікація інтеграційних процесів пояснюється дедалі зростаючими економічними, політичними, соціальними та культурними зв'язками держав, появою нових викликів та завдань, які потребують спільного вирішення. Цілком очевидно, що подібна інтенсифікація міжнародної взаємодії передбачає наявність чітких юридичних правил. Іншими словами, як на міжнародному, так і на національному рівнях повинні існувати правові приписи, що забезпечують функціонування міжнародного співтовариства як єдиного комплексу. Відображенням такого підходу стали концепції «єдиного правового простору» і «загального правового поля» [1].

Новим поворотом у розвитку міжнародного права стало започаткування нової міжнародно-правової категорії – правового простору. Як пише Ю. Тихомиров, «останніми роками виникла нова форма міждержавної інтеграції – правовий простір. Вона запроваджується за лінією міждержавних об'єднань і покликана забезпечити узгоджені юридичні форми і дії держав у різних сферах для розв'язання економічних, соціальних та інших завдань» [6, с. 11].

До недавнього часу різні елементи узгодження правової політики не розглядалися як щось взаємопов'язане, підпорядковане єдиній меті. Між тим, правова інтеграція, маючи тривалу історію, поступово еволюціонувала, намагаючись відповісти на питання практики, і в даний час в єдності своїх складових частин є кардинальним напрямом міжнародно-правового співробітництва держав. Як зазначає Ю. Колосов, вся історія міжнародного права свідчить про рух від локальних і регіональних систем до універсальної єдиної системи. Поворот цієї тенденції назад можна вважати контрпродуктивним, що суперечить об'єктивним законам міжнародних відносин, навіть якщо цей поворот має суто доктринальний характер [2]. Однією з найважливіших складових такого руху є робота зі зближення систем національного права та порядку правової регламентації.

Процес зближення правових систем, відповідно до вислову І. Лукашука [4, с. 203], лежить в основі інтернаціоналізації права, яку він визначає як процес взаємодії і взаємовпливу систем національного і міжнародного права. Не заперечуючи зазначеної концепції по суті, варто все-таки уточнити, що, на нашу думку, необхідно розрізнити інтернаціоналізацію права, як процес стихійного взаємовпливу, взаємопроникнення та взаємної рефлексії системам національного і міжнародного права, і правову інтеграцію, як діяльність, спеціально спрямовану на забезпечення збалансованого, безконфліктного функціонування правових систем. Основним елементом правової інтеграції є діяльність, спрямована на зближення систем національного права.

І. Лукашук також проводить розмежування стихійного і цілеспрямованого зближення правових систем, проте не розглядає останню в системі інших дій держав з координації правової політики. Видається, що зближення систем національного права виступає як частина організованої діяльності, покликаної забезпечити нормальне функціонування національних систем та їх взаємодоповнюваність. Очевидно, що зближення систем національного права виступає як складова частина більш широкого явища, яке може бути названо «правовою інтеграцією».

У сучасних умовах поза такими інтеграційними зусиллями у сфері правового співробітництва неможливе нормальне співіснування держав, здійснення спільної діяльності і вирішення спільних проблем. Взаємозалежність між країнами досягла такої межі, за якої будь-який збій у здійсненні міжнародних зв'язків може стати причиною для серйозних гуманітарних, економічних та техногенних катастроф. Тому правова інтеграція реалізується одночасно в декількох напрямках, при цьому кожен з них є складовою частиною загального вектора руху, спрямованого на встановлення тісної взаємодії в правовій сфері.

У цьому контексті інтеграція є унікальним механізмом, що поєднує спільні (міжнародні) та індивідуальні (національні) інтереси. Крім того, вона є досить гнучким механізмом, що може набувати певних оптимальних форм.

Г. Костюніна та Н. Лівенцев [3] зазначають, що інтеграція може мати інституційну модель (у рамках підписаного державами договору) і м'яку модель (без інституційного оформлення, через високий рівень економічної взаємозалежності і взаємодоповнюваності), виділяючи також поверхневу інтеграцію (що стосується тільки ринкової сфери) і глибоку інтеграцію (що виявляється і в сфері виробництва).

Для дослідження інтеграції як особливої форми співробітництва держав слід розглянути основні формати міжнародного співробітництва держав, яке регулюється міжнародним правом. Основними інструментами, що забезпечують взаємодію суб'єктів міжнародного права, є універсальні договори, норми міжнародного звичаєвого права та загальновизнані принципи. Разом з тим, існують партикулярні норми, які зобов'язують обмежене коло суб'єктів, а також локальні, регіональні та субрегіональні договори, які дійсні за умови, що вони не суперечать нормам звичаєвого права і загальновизнаним принципам міжнародного права. До того ж вони не повинні суперечити універсальним міжнародним договорам, оскільки останні містять норми звичаєвого права і загальновизнані міжнародно-правові принципи.

Найефективнішою формою співробітництва держав є двосторонні договірні відносини. Проте така форма не має інтеграційного характеру, оскільки в її основі лежить двостороння згода держав. Більш прогресивною формою співробітництва держав є договори про союзи: митний, торговельний, валютний, військовий, що передбачають створення відповідних структур та певну уніфікацію правових норм в окремих сферах.

Найпоширенішою формою міжнародного співробітництва є міжнародні організації. Вони можуть бути універсальні (ООН), спеціалізовані (ЮНЕСКО, СОТ, МОП), регіональні (ОБСЄ, СНД), субрегіональні (Бенілюкс, ЧЕС, ГУАМ). Така форма співробітництва передбачає беззастережне виконання зобов'язань, взятих на себе згідно зі статутом. У рамках міжнародної організації утворюються спеціальні органи та інститути, що забезпечують тісну співпрацю між державами у певній сфері або сферах, що належать до спільного інтересу держав-учасниць.

Окрему категорію становлять міждержавні об'єднання, що мають більш високий рівень міжнародно-правової інтеграції. Основними інтегровальними чинниками для них є географічна близькість, спільні історичні фактори та інтереси. При цьому їх особливості виявляються в наявності у структурі об'єднання національно-державних інститутів та спеціальних процедур вирішення спорів між державами-учасницями, синергетичний взаємозв'язок між національними правовими актами та актами об'єднання, що мають по відношенню до перших імперативний характер.

Простежити інтеграційні процеси в Європі можна з численних об'єднань держав, що, як уже зазначалося, розрізняються за своєю метою, ступенем делегування суверенних прав та впливом на національні правові системи. Найбільшою організацією, що включає майже всі країни Європи, є Рада Європи. Її основна заявлена мета – побудова єдиної Європи, що ґрунтується на принципах свободи, демократії, захисту прав людини та верховенства права. Згідно зі статутом [5] метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, а також сприяння їхньому економічному та соціальному прогресу. Ця мета досягається за допомогою органів Ради шляхом обговорення питань, що становлять спільний інтерес, шляхом укладання угод та здійснення спільних заходів в економічній, соціальній, культурній, науковій, правовій та адміністративній галузях, а також у галузі захисту та збереження і подальшого здійснення прав людини й основних свобод.

Інструментами РС, які сприяють дотриманню стандартів у країнах-учасницях, є механізми Комітету міністрів, Парламентської асамблеї Ради Європи, Конгресу місцевих та регіональних влад і Конференції міжнародних неурядових організацій. При цьому ефективна робота і взаємодія

цих механізмів є обов'язковою умовою нормального розвитку країн – членів Ради Європи. Однак ці інструменти, фактично, не мають прямої дії в законодавстві держав-членів, а потребують відповідної імплементації. Спочатку відбувається підписання та ратифікація відповідних правових документів – конвенцій, хартій, договорів, де закріплені, зокрема, і стандарти у сфері захисту прав людини, а вже потім ці стандарти запроваджуються у національне законодавство. Таким чином, держава добровільно зобов'язується дотримуватися відповідних стандартів і після ратифікації вона вже змушена виконувати таке своє зобов'язання.

У контексті інтеграційного процесу унікальним об'єднанням, у якому спостерігається тенденція до відходу національних правових актів на другий план по відношенню до актів наднаціонального утворення, є Європейський Союз. Так, в ЄС директиви і регламенти Європейського Парламенту і Ради стають настановами до розвитку національного законодавства. При цьому директиви надають державам-членам свободу у виборі засобів імплементації їхніх положень у національне законодавство, але є обов'язковими щодо результатів, яких необхідно досягти. Крім того, установчі договори, що включають у себе основні положення стосовно функціонування ЄС, створюють тенденцію до «конституціоналізації» правовідносин у Європейському Союзі, а також визначають можливості його розширення. Такі можливості свідчать про те, що Європейський Союз не є завершеною системою, а залежить від подальшого розвитку європейської інтеграції та спільної європейської політики.

Важливою є міжінтеграційна співпраця держав, коли інтеграційні об'єднання виходять за рамки власного утворення, інтегруючись з іншими суб'єктами міжнародного права. Європейське Співтовариство має статус члена лише в декількох міжнародних організаціях [21, с. 194-195]. Серед них – Продовольча і сільськогосподарська організація (ФАО), Світова організація торгівлі (СОТ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) і Організація з рибальства в північно-західній частині Атлантичного океану (НАФО). Проте Європейський Союз бере активну участь у ОЄСР і має статус спостерігача в Раді Європи [21, с. 193]. Для ряду цих організацій, в яких беруть участь як держави-члени, так і Європейський Союз, Суд ЄС розробив настанови щодо співробітництва в рамках організацій [22], проте він не дав жодних роз'яснень щодо подвійності такої участі. Примітно, що така співпраця також охоплює Міжнародну організацію праці (МОП), до якої ЄС не входить і не може стати її членом.

Зазначені відносини регулюються окремою категорією міжнародних угод ЄС, що укладені державами-членами у сфері їх власної компетенції, або які раніше входили до їх компетенції і в яких Співтовариство замінило їх. Деякі з цих угод у загальному розумінні не є угодами ЄС. Разом з тим вони певною мірою вплинули на законодавство Співтовариства з огляду на статтю 307 (колишню 234) Договору про заснування Європейського Співтовариства [20].

В умовах розвитку співпраці держав навколо та в рамках Союзу утворювалися різні об'єднання держав, що мали специфічні цілі та завдання, метою яких була якнайтісніша взаємодія в окремих сферах. Яскравим прикладом є Митний союз Європейського Союзу, який складається з усіх держав – членів Європейського Союзу, у рамках якого не стягуються жодні митні податки та збори на товари, що переміщуються його територією та, на відміну від зони вільної торгівлі, члени митного союзу вводять спільний зовнішній тариф на всі товари, що надходять до Союзу. Одним з наслідків Митного союзу є те, що всі держави – члени ЄС у міжнародних торговельних операціях проводять переговори як єдиний суб'єкт. Хоча всі члени ЄС входять до митного союзу, не всі з їх відповідних територій є територією митного союзу. Це обумовлено тим, що певні території держав мають право на неучасть або виключаються з митного союзу через їх економічні або географічні умови. Крім того, членами митного союзу ЄС є окремі країни, які не є членами ЄС: Туреччина (за виключенням сільськогосподарської продукції), Андорра (за виключенням сільськогосподарської продукції), Сан-Марино, Монако (ця країна увійшла разом з Францією на основі Франко-монакської угоди) [14]. Фактично, мова йде про форму міждержавної інтеграції, що припускає створення наднаціональних органів, і у цьому плані митний союз є набагато більш твердою формою інтеграції, ніж, наприклад, зона вільної торгівлі.

Ще однією з форм інтеграційної взаємодії є Європейська асоціація вільної торгівлі була створена 1960 року за ініціативи Великої Британії як альтернатива Європейському Економічному Співтовариству. Спочатку до складу Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) крім Великої Британії, увійшли Австрія, Данія, Норвегія, Португалія, Швеція та Швейцарія; пізніше до них приєдналися Ісландія, Ліхтенштейн і Фінляндія. Згодом всі, крім чотирьох, члени ЄАВТ вступили до ЄС. Нині в складі ЄАВТ усього чотири країни: Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія та Швейцарія,

три з яких (крім Швейцарії) є членами Європейського економічного простору ЄС [17, с. 306].

Не будучи членами ЄС, держави – учасниці Європейського економічного простору (Ісландія, Ліхтенштейн та Норвегія), домовилися ухвалювати законодавство, аналогічне прийнятому Європейським Союзом у таких галузях, як соціальна політика, захист прав споживачів, навколишнє середовище, законодавство про компанії і статистика. У лютому 2001 року Прем'єр-міністр Норвегії Йенс Столтенберг описав цю ситуацію як «факсова демократія» («*fax democracy*»), коли у Норвегії чекають на своє останнє законодавство «по факсу з Комісії» [15].

Європейський економічний простір (ЄЕП) був створений 1 січня 1994 року після укладення угоди [8] між державами – членами Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ), Європейським Співтовариством і всіма його державами-членами. ЄЕП ґрунтується на тих самих «чотирьох свободах», що й Європейське співтовариство: вільне пересування товарів, осіб, послуг і капіталу між країнами ЄЕП. Таким чином, країни ЄАВТ, що входять до ЄЕП, мають режим вільної торгівлі з Європейським Союзом. Це дозволяє країнам – учасникам ЄАВТ брати участь в єдиному європейському ринку без вступу до ЄС (Ісландія, Норвегія та Ліхтенштейн). Зокрема, акти, що ухвалюються Європейським Союзом для регулювання єдиного європейського ринку, поширюються також і на Ісландію, Норвегію та Ліхтенштейн. У актах ЄС, що мають стосунок до ЄЕП, після назви робиться примітка, що цей акт стосується Європейського економічного простору. Ісландія, зі свого боку, може вступити в ЄС у найближчому майбутньому. Після глобальної фінансової кризи 2008 року, що особливо позначилася на місцевій економіці, 16 липня 2009 уряд Ісландії офіційно подав заявку на вступ до ЄС [18].

Таким чином, можна стверджувати, що в рамках Митного союзу, Європейського економічного простору та Європейської асоціації вільної торгівлі відбуваються процеси, спрямовані на торговельну інтеграцію країн-учасниць.

Прагнення до наближення економік у валютній сфері мало наслідком створення зони євро, що є економічним і валютним союзом (ЕВС) 16 держав – членів Європейського Союзу, які перейшли на євровалюту як єдиний законний платіжний засіб. Грошово-кредитна політика належить до відповідальності Європейського центрального банку, хоча й не існує загального представництва чи податкової політики для валютного союзу. Поняття «єврозони» або «зони євро» також іноді вживається до країн, які перейшли на євро, наприклад, Чорногорія та три європейські мікрокраїни – Монако [10], Сан-Марино [11] та Ватикан [12]. Вони уклали угоди з Європейським Союзом, що дозволяють їм використовувати євро як офіційну валюту і карбувати монети, але офіційно не входять до зони євро і не представлені в раді директорів Європейського центрального банку.

Ще одним результатом інтеграційних процесів в Європі став шенгенський простір. 14 червня 1985 р. Франція, Німеччина, Бельгія, Люксембург та Нідерланди підписали Шенгенську угоду [7], відому як Шенген I. Після п'яти років переговорів до угоди були додано Конвенцію про імплементацію Шенгенської угоди [9] (Шенген II), яка була підписана в 1990 році, а набрала чинності лише в 1995 році. Крім скасування внутрішнього прикордонного контролю угода включила широкий перелік відповідних заходів. Серед них Т. Герінг [16, с. 55-56] виділяє п'ять важливих сфер, регулювання в яких виходить за межі зміцнення і доповнення вже існуючих європейських та міжнародних норм. Це – контроль за зовнішніми кордонами, єдина візова політика, координація діяльності у сфері притулку, співробітництво поліцейських органів, а також створення мережі для обміну інформацією, пов'язаною зі злочинами, так звана Шенгенська інформаційна система (ШІС/SIS). Ці питання були представлені як «компенсаційні заходи» для усунення внутрішніх кордонів, необхідні для вирішення потенційних проблем безпеки, що поширюються тепер на вільне пересування людей у межах Шенгенської зони [19, с. 210]. Угоди були передруковані в «Офіційному віснику Європейських Співтовариств» через рішення Ради щодо визначення Шенгенських угод [13] частиною *acquis*.

Третьою Шенгенською угодою є Прюмська конвенція 2005 р. [23] (Шенген III). Угода була підписана 27 травня 2005 р. Німеччиною, Іспанією, Францією, Люксембургом, Нідерландами, Австрією та Бельгією. Її засновано на введенні нової форми співробітництва у кримінальних справах: принципу доступності. Ця нова правова концепція передбачає, що правоохоронні органи однієї з держав-членів надають доступ до інформації, яку вони отримують від органів влади інших держав-членів з метою запобігання, виявлення та розслідування кримінальних злочинів.

Таким чином, комплекс заходів, розроблених у Шенгені, частково збігається з тим, що

Маастрихтський договір пізніше запровадив як третій стовп – «юстиція і внутрішні справи» Європейського Союзу. Зараз Шенгенський простір охоплює 25 країн Європи: 23 держави – члени ЄС та 3 країни, що входять до ЄАВТ (Ісландія, Норвегія та Швейцарія).

Виходячи із зазначеного можна визначити ступінь інтегрованості кожної країни за функціональним принципом. Зонами інтеграційної констеляції виступають сфери інтересів кожної країни: політичні, економічні, валютні, торговельні, а інтегрованість є якісною характеристикою участі суб'єкта міжнародного права в європейському інтеграційному процесі. Глибина правової інтеграції в рамках міжнародного співробітництва характеризується такими основними чинниками, як: мета та завдання інтеграційного об'єднання, ступінь поступки державами своїх суверенних прав та наслідками такого співробітництва. Також можна стверджувати, що відбувається значний вплив правових інструментів інтеграційних об'єднань на поглиблення системної сумісності держав-членів у правовій, економічній, політичній і соціальній сферах, завдяки чому зростає ступінь їхньої з'єднаності в рамках інтеграційного утворення і, відповідно, стійкості його самого як єдиного цілого.

Так, різноманітні регіональні об'єднання Європи мають різний рівень інтеграції та є як інтеграційний, так і міжінтеграційний характер. Інтеграційні процеси перебувають у рамках впливу різних структур, кожна з яких має свої цілі та завдання, а коли ці цілі збігаються, то відбувається синергетичний ефект взаємодії інтеграційних об'єднань, що створює між інтеграційну складову такого співробітництва.

Список використаних джерел:

1. Верещетин В. С. «Общее правовое поле» современного мира / В. С. Верещетин // Советский журнал международного права. – 1991. – № 3–4. – С. 8–9.
2. Колосов Ю. М. О понятии европейского международного права / Ю. М. Колосов // Российский ежегодник международного права. – 2006. – СПб.: Социально-коммерческая фирма «Россия-Нева», 2007. – С. 194–198.
3. Костюнина Г. М. Интеграционные объединения мира / Г. М. Костюнина, Н. Н. Ливенцев. – М., Магистр, 2008. – С. 164–187.
4. Лукашук И. И. Глобализация, государство, право, 21 век / И. И. Лукашук. – М.: Спарк, 2000. – 279 с
5. Статут Ради Європи // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 2006. – № 5. – Книга 2. – Ст. 1270.
6. Тихомиров Ю. А. Цели и формы государственно-правовой интеграции / Ю. А. Тихомиров // Правовое обеспечение межгосударственной интеграции. Сборник статей. – М., 2005. – 224 с.
7. Agreement between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders // OJ: L. – 2000. – № 239(22.09.2000). – P. 13–18.
8. Agreement on the European Economic Area // OJ: L. – 1994. – № 1(03.01.1994). – P 3.
9. Convention implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985 between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders // OJ: L. – 2000. – № 239(22.9.2000). – P. 19–62.
10. Council Decision 1999/96/EC of 31 December 1998 on the position to be taken by the Community regarding an agreement concerning the monetary relations with the Principality of Monaco // OJ: L. – 1999. – № 30(04.02.1999). – P. 31–32.
11. Council Decision 1999/97/EC of 31 December 1998 on the position to be taken by the Community regarding an agreement concerning the monetary relations with the Republic of San Marino // OJ: L. – 1999. – № 30(04.02.1999). – P. 33–34.
12. Council Decision 1999/98/EC of 31 December 1998 on the position to be taken by the Community regarding an agreement concerning the monetary relations with Vatican City // OJ: L. – 1999. – № 30(04.02.1999). – P. 35–36.
13. Council Decision of 20 May 1999 concerning the definition of the Schengen acquis for the purpose of determining, in conformity with the relevant provisions of the Treaty establishing the European Community and the Treaty on European Union, the legal basis for each of the provisions or decisions which constitute the acquis (1999/435/EC) // OJ: L. – 1999. – № 176(10.07.1999). – P. 1–16.
14. Council Regulation 2913/92/EEC of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code (as amended) // OJ: L. – 1992. – № 302(19.10.1992). – P. 1–50.

15. Ekman I. In Norway, EU pros and cons (the cons still win) / I. Ekman // International Herald Tribune Europe. – October 27. – 2005.
16. Gehring T. Die Politik des koordinierten Alleingangs. Schengen und die Abschaffung der Personenkontrollen an den Binnengrenzen der Europäischen Union / T. Gehring // Zeitschrift für Internationale Beziehungen, 1998. – № 5. – P. 43–78.
17. Ginsberg Roy H. Demystifying the European Union: the enduring logic of regional integration / Roy H. Ginsberg // Rowman & Littlefield, 2007. – 423 p.
18. Iceland moves towards joining EU [Електронний ресурс] // BBC News. – 2009-07-16. – Режим доступу: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8153139.stm>
19. Kölliker A. Flexibility and European unification: the logic of differentiated integration / Alkuin Kölliker/ Rowman & Littlefield, 2006. – 323 p.
20. Kronenberger V. The European Union and the International Legal Order – Discord or Harmony? / Vincent Kronenberger, Paul J.G. Kapteyn. – 1 edition. – Springer, 2001. – 640 p.
21. MacLeod I. The external relations of the European communities: a manual of law and practice / I. MacLeod, I. D. Hendry, S. Hyett // Oxford EC law library. – Oxford European Community law series. – Clarendon Press, 1996. – 432 p.
22. Opinion 1/94 [1994] ECR I-5267 // FAO: ECJ. – Case C-25/94 Commission v. CouhW/11996]. – ECR I-1469. – Para. 48.
23. Treaty between the Kingdom of Belgium, the Federal Republic of Germany, the Kingdom of Spain, the French Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of the Netherlands and the Republic of Austria on the stepping up of cross-border cooperation, particularly in combating terrorism, cross-border crime and illegal migration (Prüm Treaty) // OJ: C. – 2007. – № 71(28.3.2007). – P. 35–45.

* *Мовчан Юлія Віталіївна* – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, головний консультант Інституту законодавства Верховної Ради України.

УДК 341.17

Алевтина Санченко *

ДОГОВОРИ ЯК СТРИЖЕНЬ АСQUIS ТА ДЖЕРЕЛО ПРАВА РАДИ ЄВРОПИ

У статті досліджується місце договорів в системі acqvis Ради Європи, їх загальні характеристики, порядок їх розробки та укладання, механізми забезпечення виконання. Підкреслюється, що договори РЄ є джерелом права цієї міжнародної міжурядової організації і потужним джерелом європейського права, а також інструментом гармонізації законодавств і правозастосовної практики держав-членів.

Ключові слова: принципи міжнародного правотворчого процесу, конвенція, укладення, підписання, ратифікація, денонсація, депозитарій договорів, моніторинг, конвенційний орган, Європейський суд з прав людини.

Санченко А. Е. Договоры как стержень acqvis и источник права Совета Европы.

В статье исследуется место договоров в системе acqvis Совета Европы, их общие характеристики, порядок их разработки и заключения, механизмы обеспечения их исполнения. Подчеркивается, что договоры СЕ являются источником права этой международной межправительственной организации и мощным источником европейского права, а также инструментом гармонизации законодательств и правоприменительной практики государств-членов.

Ключевые слова: принципы международного правотворческого процесса, конвенция, заключение, подписание, ратификация, денонсация, депозитарий договоров, мониторинг, конвенционный орган, Европейский суд по правам человека.

Sanchenko A. Ye. Treaties as the core of acqvis and the source of the Council of Europe law.

The article explores the place of the Council of Europe treaties in the system of acqvis, their general characteristics, procedure of their elaboration and concluding, mechanisms of ensuring of their realisation. It's emphasised that the Council of Europe treaties are the source of the law of this international intergovernmental organization and the powerful source of the European law, the